

Onderzoeksraad: stem brandveiligheid af op mate zelfredzaamheid

Hoewel de psychiatrische instelling Rivierduinen in Oegstgeest voldoet aan de wettelijk gestelde eisen op het gebied van brandveiligheid, kost de brand die op 12 maart 2011 in de instelling woedt, drie personen het leven. De Onderzoeksraad voor Veiligheid heeft onderzocht hoe dit kon gebeuren en concludeert dat de brandveiligheidsmaatregelen niet zijn afgestemd op de mate van zelfredzaamheid van de patiënten.

FOTOGRAFIE: PETER HOFMAN

Als de brandweer ter plaatse komt ontbreekt informatie over het aantal slachtoffers dat nog in het gebouw is en de locatie waar zij zijn. Van Rossum: 'De BHV'ers dachten dat wij alles zo wel op konden lossen.'

DOOR JILDOU VISSER

Bij het onderzoek wordt de onderzoeksraad onder andere door het nieuwe kenniscentrum van de Veiligheidsregio Hollands Midden voorzien van informatie. Het centrum is na de regionalisering in 2011 opgericht om kennisontwikkeling en leren te stimuleren.

Door bijvoorbeeld incidentevaluaties breed analyseren in de veiligheidsketen. De brand bij Rivierduinen is één van de eerste incidenten waar het kenniscentrum naar kijkt. 'Deze brand ontwikkelde zich heel snel en dat heeft iedereen denk ik wel verrast', vertelt hoofd kenniscentrum, Sytze Coorens.

De brand ontstaat op zaterdagavond 12 maart 2011 op één van de patiëntenkamers. De brandmelder alarmeert twee aanwezige be-

drijfshulpverleners (BHV'ers) op de locatie en de overige BHV'ers in de andere locaties op hetzelfde terrein. Als zij de brandhaard vinden, lijkt deze nog goed te blussen. De patiënt uit de kamer stribbelt tegen als de BHV'ers hem uit zijn kamer willen halen. Een bluspoging wordt gedaan, maar de bediening van de brandslang hapert. Er komt slechts een sproeistraal uit. Het personeel besluit zich terug te trekken uit de kamer, maar laat de deur openstaan. Vervolgens evacueren zij een deel van de patiënten uit de vleugel. Die evacuatie verloopt zeer moeizaam doordat de patiënten de noodzaak van de ontruiming niet inzien.

INFORMATIE VAN BHV

Als de brandweerlieden ter plaatse komen, is de brand al uitslaand. De evacuatie is dan nog niet voltooid. De ploegleider van de BHV'ers is niet in staat de brandweerlieden het aantal achtergebleven patiënten en hun locatie aan te geven. 'De BHV'ers hadden hun handen vol aan de hele situatie', zo vervolgt medewerker Ingrid van Rossum van het kenniscentrum. 'Daarnaast dachten zij dat als wij ter plaatse kwamen, wij alles wel op zouden lossen. Wij misten op onze beurt cruciale informatie over het aantal en de locatie van de nog te evacueren patiënten. Je zag op dat moment heel duidelijk een spanningsveld tussen de brandweer en de BHV-organisatie. Dat had dus te maken met de verwachtingspatronen. Wij moeten samen met de BHV-organisatie op zoek naar een manier om verwachtingspatronen van beide kanten te delen. Als je dat helder hebt, kun je daar ook naar handelen. Tijdens de brand moesten wij de situatie nog in kaart brengen.' Ondanks alle inspanningen van BHV'ers en de hulpdiensten komen helaas drie patiënten om het leven.

BRANDVEILIGHEID

De Onderzoeksraad voor Veiligheid concludeert in hun rapport dat Rivierduinen voldeed aan de wet- en regelgeving op het gebied van brandveiligheid. Toch waren de genomen brandveiligheidsmaatregelen niet voldoende afgestemd op de mate van zelfredzaamheid van de patiënten en werden deze niet in onderlinge samenhang bekeken. Bovendien vergaten BHV'ers de deur van de brandende kamer dicht te doen, waardoor de brand gevoed bleef met zuurstof. Daarnaast was de matras in de betreffende kamer niet brandvertragend, waardoor de brand zich snel kon ontwikkelen. 'En dat terwijl je bij evacuatie van dit type niet-zelfredzame patiënten veel tijd nodig hebt. Die tijd was er niet, omdat de brand zich zo snel kon ontwikkelen', vertelt Van Rossum. Zorginstellingen moeten volgens haar op zoek naar systemen die niet grotendeels afhankelijk zijn van menselijk handelen en de faalkans hiervan. Een belangrijke aanbeveling van de onderzoeksraad is dat de brancheorganisaties van de zorginstellingen gestimuleerd moeten worden om brandveiligheidsbeleid op te stellen waarin beheersmaatregelen veel meer in onderlinge samenhang bekeken worden. Van Rossum: 'Uiteindelijk zijn zorginstellingen zelf verantwoordelijk voor de brandveiligheid. Als brandweerorganisatie zouden wij onze kennis kunnen investeren in de brancheorganisaties. We moeten met elkaar zoeken naar de ideale brandveiligheidsmaatregelen. Wij als brandweer vinden brandveiligheid belangrijk, maar hier zit een zeker spanningsveld. Roken levert bijvoorbeeld brandgevaar op, terwijl het voor patiënten een ontspannende bezigheid is. Zorgverleners vinden zorg belangrijker en moeten op zoek naar een passend rookbeleid. Samen moeten we afwegen wat daarin de beste maatregelen zijn om vervolgens keuzes te ma-

Hoewel de psychiatrische instelling Rivierduinen voldoet aan de wettelijk gestelde brandveiligheidseisen, komen bij de brand op 12 maart 2011 drie mensen om het leven.

ken. Daarnaast moet je heldere afspraken maken over wat je aan de voorkant op het gebied van brandveiligheid, maar ook tijdens een calamiteit, van elkaar kunt verwachten.'

Maatregelen alleen zijn volgens Coorens niet voldoende. 'Brandveilig gedrag moet tussen de oren komen te zitten. Mensen moeten er zelf over nadenken en zich realiseren dat ook brandveilig handelen noodzakelijk is. Je kunt immers wel een deurdrang hebben, zodat de deur automatisch sluit, maar als je tegelijk ook een deurstopper gebruikt omdat een open deur praktischer is, dan is de brandveiligheidsfunctie verdwenen. Je komt maar twee of drie keer per jaar over de vloer voor een inspectie, de rest van het jaar moet het personeel zich er bewust van zijn.'

WET- EN REGELGEVING

Meer wetten en regels maken om de brandveiligheid in de zorg te regelen, is volgens Van Rossum niet de oplossing. 'Mensen moeten zelf beseffen dat brandveiligheidsmaatregelen noodzakelijk zijn. Maar wat bijvoorbeeld wel zou kunnen werken is dat je richtlijnen opstelt over de invulling van termen, zodat iedereen dezelfde taal spreekt. Wanneer is een patiënt bedgeboden en wanneer niet? Hoe noem je iemand die niet welwillend is bij een evacuatie en door een psychiatrisch ziektebeeld tegenstribbelt? Pas als dit eenduidig is vastgelegd, kun je brandveiligheidsmaatregelen goed afstemmen op de mate van zelfredzaamheid van een patiënt. Deze patiënten waren namelijk niet-bedgebonden, maar zelfstandig het pand verlaten was ook niet mogelijk.' Volgens Coorens schrijft de wet steeds meer algemene regels voor en steeds minder vergunnende regels. 'Alleen bij die laatste worden wij actief betrokken als adviseur. Als brandweerorganisatie in Nederland moeten wij nu de stap nemen naar steeds meer risicogericht adviseren in plaats van uitgaan van de in de wet gestelde eisen. Want instellingen die wel voldoen aan de wettelijke eisen, hoeven dus niet per definitie brandveilig te zijn.' ■